

Технології навчання фізичної культури

УДК [796.032:37]:371

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПОВЕДІНКОВИХ РИС УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Катерина Кострікова¹, Ольга Кольцова¹, Вікторія Коваль¹, Іван Глухов¹

¹Херсонський державний університет, Херсон, Україна, kostrikova0907@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-03-23-31>

Анотація

У статті висвітлено актуальність проблеми формування культури здоров'я та здорового способу життя учнів початкової школи закладів середньої освіти. За рахунок процесу інтеграції програми олімпійської освіти в заклади середньої освіти будуватиметься за допомогою крос-курікулярної технології, яка передбачає, що кожен урок – це окремий блок, який має чітко визначену структуру. Діяльність учителя зводиться не до ретрансляції знань, а до створення компетентнісного освітнього середовища для пошуку й відкриттів. Розглянута програма олімпійської освіти, яка є передумовою для того, щоб молодь долучилася до спорту, спричинивши зростання здорового способу життя, позитивного впливу на формування цінностей та особистість. Із метою виявлення ефективності програми з використанням олімпійських цінностей у процесі роботи з учнями закладів середньої освіти міста Херсона проведено комплексну діагностику сформованості поведінкових рис цінностей дітей за допомогою методики «Олімпійський опитувальник» Р. Телама, метод семантичного диференціалу В. Ф. Петренка. Важливою особливістю інтеграції олімпійських цінностей в освітній процес школярів є заохочення чіткого й послідовного послання на те, наскільки спорт є важливою частиною культури, що має величезний виховний вплив. Доведено, що з упровадженням у заклади середньої освіти програми олімпійської освіти діти та молодь розуміють, що довговічність, яка зумовлена спортом, висвітлює інші цілі життя й допомагає знайти свій власний шлях у суспільстві. Олімпійський спорт, олімпійська освіта, концепція спортивних занять та виховання особистості в культурі олімпійських цінностей підкреслюють значення загальних людських цінностей. Глобальний орієнтир в олімпійській освіті – виховання молоді людини з осмисленням гуманістичних ідеалів, здорового способу життя, позитивного мислення, цінності олімпізму та віри в майбутнє.

Ключові слова: олімпійська освіта, здоровий спосіб життя, компетентності, програма, початкова школа, заклад середньої освіти

Екатерина Кострікова, Ольга Кольцова, Вікторія Коваль, Іван Глухов. Эффективность внедрения программы олимпийского образования в формирование поведенческих черт учащихся начальной школы. В статье раскрывается актуальность проблемы формирования культуры здоровья и здорового образа жизни учащихся начальной школы заведений среднего образования. Процесс интеграции программы олимпийского образования в учреждения среднего образования будет построен при помощи кросс-куррикулярной технологии, предусматривающей, что каждый урок – это отдельный блок, который имеет четко определенную структуру. Деятельность учителя будет сводиться не к ретрансляции знаний, а к созданию компетентностной образовательной среды для поиска и открытий. Рассматривается программа олимпийского образования, которая является предпосылкой для того, чтобы молодежь присоединилась к спорту, вызвав рост здорового образа жизни, положительного влияния на формирование ценностей и личность. С целью выявления эффективности программы с использованием олимпийских ценностей в процессе работы с учащимися учреждений среднего образования города Херсона проведена комплексная диагностика сформированности поведенческих черт и ценностей детей при помощи методики «Олимпийский опросник» Р. Телама, метода семантического дифференциала В. Ф. Петренка. Важной особенностью интеграции олимпийских ценностей в образовательный процесс школьников является поощрение четкого и последовательного послания на то, насколько спорт является важной частью культуры, которая имеет огромное воспитательное влияние. Доказывается, что с внедрением в учреждения среднего образования программы олимпийского образования,

дети и молодежь понимают, что долговечность, обусловленная спортом, освещает другие цели жизни и помогает найти свой собственный путь в обществе. Олимпийский спорт, олимпийское образование, концепция спортивных занятий и воспитания личности в культуре олимпийских ценностей подчеркивают значение общих человеческих ценностей. Глобальный ориентир в олимпийской образовании – воспитание молодого человека с осмыслением гуманистических идеалов, здорового образа жизни, положительного мышления, ценности олимпизма и веры в будущее.

Ключевые слова: олимпийское образование, здоровый образ жизни, компетентности, программа, начальная школа, учреждение среднего образования

Kateryna Kostrikova, Olga Koltsova, Victoria Koval, Ivan Hlukhov. The Effectiveness of the Implementation of the Olympic Education Program in the Formation of Behavioral Traits of Primary School Students. The article highlights the urgency of the problem of forming a culture of health and healthy lifestyle of primary school students in secondary schools. Due to the process of integration of the Olympic education program into secondary schools, it is to be built with the help of cross-curricular technology, which assumes that each lesson is a separate block that has a clearly defined structure. The teacher's activity was reduced not to the retransmission of knowledge, but the creation of a competent educational environment for search and discovery. The program of Olympic education is considered, which is a prerequisite for young people to join sports, leading to the growth of a healthy lifestyle, a positive impact on the formation of values and personality. An important feature of integrating Olympic values into the educational process of schoolchildren is the encouragement of a clear and consistent message about how important sport is to a culture that has a huge educational impact. To identify the effectiveness of the program with the use of Olympic values in the process of working with students of secondary schools in Kherson was a comprehensive diagnosis of behavioral traits and values of children using the method «Olympic Questionnaire» R. Telama, semantic differential method V. F. Petrenko. It was preventing with the introduction of the Olympic education program in secondary schools, children and young people understand that longevity, which is due to sports, illuminates other goals of life and helps to find their way in society.

Key words: Olympic education, healthy lifestyle, competencies, program, primary school, secondary education.

Вступ. Пропаганда здорового, активного способу життя серед дітей і молоді є давньою й часто заявленою метою програм фізичної культури в закладах освіти. Більшість учителів фізичної культури допомагають мотивувати учнів до активного, здорового способу життя, навчаючи, що фізична активність приносить користь здоров'ю й покращує якість їхнього життя. Однак здоровий спосіб життя не настільки поширений серед дітей і молоді, як хотілося б.

Сучасні діти ведуть сидячий спосіб життя та вважають за краще уникати фізичної активності у вільний час. Очевидно, що існує безліч причин, за якими розвивається тенденція сидячого способу життя: розширений доступ до транспорту, інформаційні технології, занепокоєння батьків безпечною грою на вулиці й ін. Проте низька фізична активність серед дітей може бути частково пов'язана з тим, що фізична культура в закладах освіти недостатньо приваблива для меншості дітей [3; 4].

Це може пояснюватися вузькою освітньою програмою в закладах середньої освіти, у якій домінують, наприклад, традиційні ігри й/або обмежений діапазон дидактичних стилів викладання, у яких учні переважно дотримуються інструкцій учителів.

Важливо, щоб педагогічний колектив закладів середньої освіти був занепокоєний щодо ефективності нинішніх програм, які повинні бути спрямовані на залучення дітей в активну навчальну діяльність та надання учням допомоги щодо інтеграції компетентісних освітніх програм у повсякденне життя [1; 4].

Загальношкільний підхід до пропаганди здорового, активного способу життя повинен включати створення атмосфери, що підтримує й заохочує фізичну активність [6].

На нашу думку, важливою особливістю інтеграції олімпійських цінностей в освітній процес школярів є заохочення чіткого та послідовного послання на те, наскільки спорт є важливою частиною культури, яка має величезний виховний вплив.

П'єр де Кубертен ототожнював спорт як засіб освіти. Він вірив, що спорт – це добровільні й постійні зусилля які можуть бути ефективно застосовані до мети освіти: самопізнання, самоконтроль, відчуття систематичної роботи, дотримання правил, розвиток шляхетності та честі [5].

Олімпізм – це філософія життя, піднесення й поєднання якостей тіла в збалансоване ціле волі та розуму. Олімпізм прагне створити спосіб життя на основі радості зусиль, виховання на цінностях, прикладах і повазі до загальнолюдських етичних принципів [5].

У закладах середньої освіти потрібно впроваджувати соціокультурний простір, а також відповідальність командного духу, чому й сприяють олімпійські цінності, впливаючи на людські

почуття, а заняття спортом повинні стати частиною життя та мають узгоджуватися з освітніми функціями педагогічного процесу.

Олімпійська освіта – це знання не лише стосовно Олімпійських ігор. Вона орієнтована на спортивні ідеали й фізичну рухливість, а також на знання щодо принципів і гуманістичних цінностей, заснованих на здоровому способі життя [3].

Сучасні науковці В. М. Єрмолова, Л. М. Кулікова, М. М. Булатова, О. М. Вацеба, Д. Біндер, Б. Кідд досліджували олімпійську освіту як провідний напрям освіти. Учені зазначали, що учнів потрібно надихати та підвищувати обізнаність щодо принципів і цінностей, заснованих на здоровому способі життя, заохочувати позитивні підходи, розвивати критичну, інтелектуальну особистість не тільки серед дітей середнього шкільного віку й молоді, а й серед дітей молодшого шкільного віку. Але, на жаль, олімпійський рух серед дітей початкового шкільного віку не має поширення [5; 10].

Зараз Україна, як ніколи, зацікавлена новітніми тенденціями розвитку освіти та освітнього простору. Ми бачимо, що з появою Нової української школи програма олімпійської освіти тісно взаємопов'язана з освітньою програмою початкової школи, реалізуючи процес передачі знань за допомогою формування й набуття компетентностей.

У зв'язку з викладеним вище можемо зробити припущення, що впровадження програми олімпійської освіти в заклади середньої освіти є суспільно важливою та **актуальною** проблемою.

Мета роботи – дослідити ефективність упровадження програми олімпійської освіти у формування поведінкових рис школярів.

Гіпотеза роботи. Програма олімпійської освіти є передумовою для того, щоб молодь долучилася до спорту, спричинивши зростання здорового способу життя, позитивного впливу на формування цінностей та особистість.

Учасники дослідження. Базою дослідження став заклад освіти Чорнобаївський НВК Білозерського району. Контингент дослідження становили 60 школярів 2–4-х класів. Вік учасників – 8–10 років. Усі учасники, батьки й адміністрація закладу середньої освіти дали інформативну згоду на участь в експерименті.

Організація дослідження. Під час дослідження використовувалися такі методи: теоретичні (аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження; узагальнення теоретичних та емпіричних даних); емпіричні (педагогічне спостереження), методи математичної статистики.

Статистичний аналіз. У процесі дослідження використано Олімпійський опитувальник Р. Телама [13], метод семантичного диференціалу [9]. Для оцінки статистичного аналізу застосовано SPSS 22 для Windows через налаштування. Для статистичного аналізу ключових показників для вимірювання впливу програми використано t-критерій Стьюдента. Олімпійський опитувальник оцінювали за допомогою факторного аналізу. Внутрішню узгодженість шкал анкети визначали шляхом обчислення коефіцієнта Колмагорова-Смірнова, співвідношення між чинниками вимірювали за коефіцієнтом кореляції Спірмена. Гіпотези стосовно рівності двох незалежних вибірок перевірені за допомогою тесту Манна-Уїтні. У процесі обчислення розміру ефекту (r) для незалежних вибірок у тесті Манна-Уїтні застосовано формулу: $r = Z / \sqrt{N}$, де $r = 0,10$ – малий ефект, $r = 0,30$ – середній ефект, $r = 0,50$ – великий ефект [14].

Отримані в ході експерименту результати узагальнювали, приводили в систему, виявляючи приховані в них закономірності, факторний аналіз, порівняльний аналіз, визначення вибіркової середньої величини, метод порівняння первинних статистик у вибірках.

Результати дослідження. Ядром олімпійської системи цінностей є стійкий розвиток потенціалу кожної людини. Одна з найважливіших особливостей досліджуваного об'єкта – наголошення на фізичну культуру в закладах освіти, яка частково відповідає основним олімпійським цінностям, таким як досконалість, дружба, повага.

Брюс Кідд сформулював загальні цілі олімпізму та загальні цілі освіти, об'єднавши їх в одне ціле [10]:

- масова участь – розширення можливостей для спорту та гри для створення того, що де Кубертен назвав «демократією молоді»;
- спорт як освіта – розвиток можливостей, які є справді освітніми, допомагають як особам, так і групам у процесі пізнання;
- спортивна майстерність – виховування високого рівня спортивної майстерності, що де Кубертен називає «новим кодексом лицарства».

- культурний обмін – інтеграція образотворчого та виконавського мистецтва в олімпійській урочистості;

- міжнародне порозуміння – створення руху, членство в якому перевершує расові, релігійні, політичні й економічні категорії, братство, що сприяє розумінню та тим самим сприяє світовому миру;

- досконалість – прагнення до досконалості у виконанні [10].

У сучасній українській освіті виділяють три основні педагогічні послання П'єра де Кубертена:

- 1) розвиток тіла, розуму та характеру через прагнення до досягнення у фізичних починаннях і змаганнях (здійснюються завжди в душі справедливості гри);

- 2) доступність різноманітних видів спорту;

- 3) мир, доброзичливість та інтернаціональність розуміння.

Мюллер у своїй лекції з олімпійської освіти пропонував опис олімпійських освітніх ідей, що склалися в житті та працях П'єра де Кубертена. Автор описує «особливості» олімпійської освіти, які можна простежити до філософської спадщини Кубертена [5,10]:

- концепція гармонійного розвитку цілої людини – ідея прагнення до вдосконалення людини через високі показники (наукові й художні, а також спортивні);

- спортивна діяльність добровільно пов'язана з етичними принципами, такими як чесна гра та рівна можливість;

- концепція миру й доброї волі між народами, що відображається повагою та толерантністю у відносинах між індивідами, сприяння рухам до емансипації і через спорт [7; 5; 10].

Якість викладання та навчання здорового, активного способу життя, зазвичай, полягає у варіюванні від знань до зацікавленості вчителів.

Педагоги покоління Альфа з ентузіазмом уводять інформацію щодо здоров'я й здоровий спосіб життя в частину свого уроку, у той час як інші ігнорують їх і майже повністю зосереджені на розвитку навичок, техніки й тактики [1–4].

Очевидно, що аби діти стали більш умілими та впевненими в собі, заклади освіти повинні випробувати широкий спектр фізичних навантажень, але також розуміти, як важливо бути активним, де саме діти можуть бути активними – у закладі освіти чи в суспільстві.

Однак, на жаль, старі підходи до організації навчального процесу з фізичної культури й спортивно-масової роботи обмежуються такими аспектами, як рухова активність, розминка або тестування. Вузькі інтерпретації можуть призвести до таких небажаних практик, як «примусові» режими освіти, котрі цілеспрямовані на діяльність із мінімальним навчанням, неактивні уроки фізичної культури [7].

Ефективне навчання, пов'язане зі здоров'ям, передбачає щось більше, ніж просто передавання інформації дітям. Знання про користь фізичної рухливості недостатнє для того, щоб вплинути на зміну поведінки.

Водночас Управління освіти та науки України та Кабінет Міністрів України визначили «навички творчого мислення» як ключові навички (компетенції) сучасної національної освітньої програми. Кабінет Міністрів України, вивчивши питання про те, яким чином школи могли б заохочувати творчий підхід учнів у рамках Національної освітньої програми, прийняло оновлену програму й запровадили концепцію Нової української школи та зміну в законі України «Про освіту». На їхню думку, ця концепція «проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей» [2].

За рахунок процесу інтеграції програми олімпійської освіти в заклади середньої освіти будуватиметься за допомогою крос-курікулярної технології, яка передбачає що кожен урок – це окремий блок, який має чітко визначену структуру. Діяльність учителя зводиться не до ретрансляції знань, а до створення компетентісного освітнього середовища для пошуку та відкриттів.

Грунтуючись на дослідженні провідних науковців, таких як М. М. Булатова, В. М. Єрмолова, В. Й. Столяров, О. В. Васильєва, Л. М. Куликова, С. Ф. Матвєєв, В. Н. Платонов, Ю. Бріскін, зазначено, що характеристики олімпійської освіти трансформуються в олімпійський педагогічний зміст, діяльність і методи [5].

Виділивши кілька освітніх ініціатив олімпійської освіти, ми знайшли перехресні ініціативи з освітнім процесом нової української школи:

- орієнтування на знання – це підхід, який є найпоширенішим у світі, зосереджується на презентації інформації про старовинні й сучасні ігри, може включати екскурсії на Олімпійські сайти та наголошує на назвах, датах і фактах;

- експериментальний підхід – це підхід, що наголошує на участі дітей та молоді в шкільних «олімпійських» фестивалях і змаганнях, спілкування та особливий акцент на викладання чесної гри й культурне розуміння;

- підхід «індивідуальний розвиток через зусилля» зосереджується на ідеї, через яку відбувається індивідуальний та соціальний розвиток; інтенсивні зусилля щодо вдосконалення фізичних якостей і конкуренції з іншими;

- орієнтування на життєвий світ – це підхід, який допомагає усвідомлювати олімпійські ідеали як мотивацію індивідуальних навчальних заходів для всіх учнів у всіх аспектах їхнього життя, інтегровані в особисту участь у спорті та фізичних навантаженнях [3].

Олімпійська освіта як одна зі складових частин освітньої діяльності має низку потенціалів:

- збагатити людську особистість за допомогою фізичної активності й спорту, поєднаної з культурою; розуміється як досвід протягом усього життя;

- розвивати почуття людської солідарності, толерантності та взаємоповаги;

- заохочувати мир, взаєморозуміння, повагу до різних культур, захист навколишнього середовища України, основні людські цінності й турботу відповідно до регіональних і національних вимог;

- підвищувати досконалість та досягнення відповідно до основних олімпійських принципів.

У 2019/2020 освітньому році протягом двох місяців ми впроваджували програму олімпійської освіти в Чорнобаївський НВК Білозерського району.

Перш ніж перейти до впровадження програми в освітній процес учнів закладу середньої освіти для визначення доцільності олімпійської освіти, ми провели олімпійський урок з учнями Казачелазерської ЗОШ, замість звичної виховної години, оснований на олімпійських цінностях, і порівняли його за допомогою методу семантичного диференціала за такими параметрами, як «Виховна година», «Олімпійський урок», «Виховна година на відміну від Олімпійського уроку».

Низку антонімів, що становлять біполярні та уніполярні інтервальні шкали, відібрано з експериментальних досліджень, представлених В. Ф. Петренко [9].

Для проведення аналізу використано такі фактори:

1) загальної привабливості; 2) цікавості; 3) захопленості; 4) взаємопідтримки; 5) співробітництва; 6) емпатії; 7) продуктивності; 8) задоволеності; 9) згоди; 10) дружелюбності.

Середньогрупові значення за кожним із десяти факторів, що необхідні для узагальнення результатів дослідження, за обома показниками наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Середньогрупові значення за кожним із десяти факторів за параметрами «Виховна година», «Олімпійський урок», «Виховна година на відміну від олімпійського уроку»

Параметр	Фактор									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Олімпійський урок	90	82	54	87	51	76	87	71	88	81
Виховна година	82	87	48	87	40	72	88	73	86	76
Виховна година на відміну від олімпійського уроку	64	84	49	82	59	67	53	88	51	61

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дає підставу зробити певні висновки. Так, у позиції «Виховна година на відміну від Олімпійського уроку» виявляємо відмінності, які в нормативному відношенні.

З огляду на те, що ця позиція відрізняється від двох попередніх тим, що порівнюються якості звичайної виховної години й уроку з використанням олімпійських цінностей (на скільки відсотків звичайна виховна година відрізняється від олімпійського уроку), звертаємо увагу, що 50 % у відповідях означає «не відрізняються»; відхилення в бік збільшення відсотків – виховна година на

певну кількість відсотків більш відповідає цій характеристиці, ніж олімпійський урок; відхилення в бік зменшення – це особливість, характерна олімпійському уроку більше, ніж звичній виховній годині.

Отже, за результатами дослідження, упроваджений урок із використанням олімпійських цінностей суттєво відрізняється від звичної виховної години за трьома факторами:

- оцінки (загальної привабливості);
- емпатійності;
- задоволеності.

Таке позитивне ставлення до олімпійського уроку дає змогу припустити, що програма олімпійської освіти, яка втілюється в повсякденне життя учнів, позитивно впливає на їхній світогляд.

Перевірити висунуте припущення ми вирішили, інтегрувавши програму олімпійської освіти, яка складалась із чотирьох блоків, в освітній процес Чорнобаївського НВК Білозерського району:

- *теоретичний блок* – мультимедійні презентації, ІКТ-фронтальна та групова робота, електронні підручники, енциклопедії, словники, довідники. Спеціалізована Олімпійська література – «Твій перший олімпійський путівник», «Історія стародавньої Греції», «Олімпійська енциклопедія в запитаннях та відповідях» й ін.;

- *практичний блок* – свята, спортивні спартакіади, змагання, концерти, конкурси малюнків, фотографій, плакатів, емблем, літературних творів, фестивалі «Спорт, мистецтво, інтелект», «Олімпійське лелечення», «Олімпійські уроки», малі олімпійські ігри тощо;

- *інформаційно-комунікаційний блок* – інтернет-блог, відеотехнології (диски), соціальні мережі, автоматизовані навчальні системи, дискусії, олімпійські вікторини, бесіди, олімпійські уроки, олімпійський день, олімпійські тижні, олімпійські читання, виховні години та години спілкування, туристично-екскурсійна робота тощо.

Оцінка як якісних, так і кількісних показників упровадженої програми олімпійської освіти відбувалася за пунктами «Олімпійського опитувальника» Р. Телама [13]. Опитувальник викладено державною мовою, адаптовано до віку досліджуваних учнів із поясненням основних термінів згідно з тезаурусом і з додаванням графічних заохочень.

В опитувальнику учням представлено мету дослідження, названо означену установу, яка впроваджує дослідження; оголошено анонімність дослідження.

У дослідженні, котре проведено за допомогою олімпійського опитувальника, ми систематизували компетентності життя та компетентності Нової української школи в такі групи:

- особистісно-соціальна;
- комунікативна;
- здоров'язберігальна;
- мисленнева.

Середні бали оцінки цінностей Олімпійського опитувальника до впровадження програми олімпійської освіти й після представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Середній бал оцінки цінностей Олімпійського опитувальника до впровадження програми олімпійської освіти та після цього (* – $p < 0,05$; *** – $p < 0,001$)

Група цінностей	До впровадження	Після впровадження
Особистісно-соціальна	3,03	2,86 ***
Комунікативна	2,67	2,67
Здоров'язберігальна	3,41	3,34*
Мисленнева	3,61	3,59

Матеріали здійсненого обстеження дають підставу узагальнити отримані дані та зробити такі висновки. Так, після інтеграції програми олімпійської освіти більше вирізняється соціальна група цінностей $U = 28680,0$; $z = -3,46$; $p < 0,001$; $r = 0,16$ та загальні людські цінності $U = 30024,0$; $z = -2,08$; $p < 0,05$; $r = 0,09$.

Із метою виявлення ефективності інтегрування олімпійської освіти в освітньому просторі спільно з директором Чорнобаївської НВК Білозерського району А. Г. Луценко, нами проведено комплексну діагностику негативних поведінкових рис як ключових показників вимірювання впливу програми, що входять до компетентностей соціально-особистісної групи:

- незадовільна поведінка (недотримання правил поведінки в школі);
- закомплексованість;
- безініціативність.

Результати впровадженого дослідження комплексної діагностики поведінкових рис за трьома показниками до та після інтеграції програми олімпійської освіти в освітній процес учнів початкової школи Чернобаївського НВК Білозерського району представлено в табл. 3.

Таблиця 3

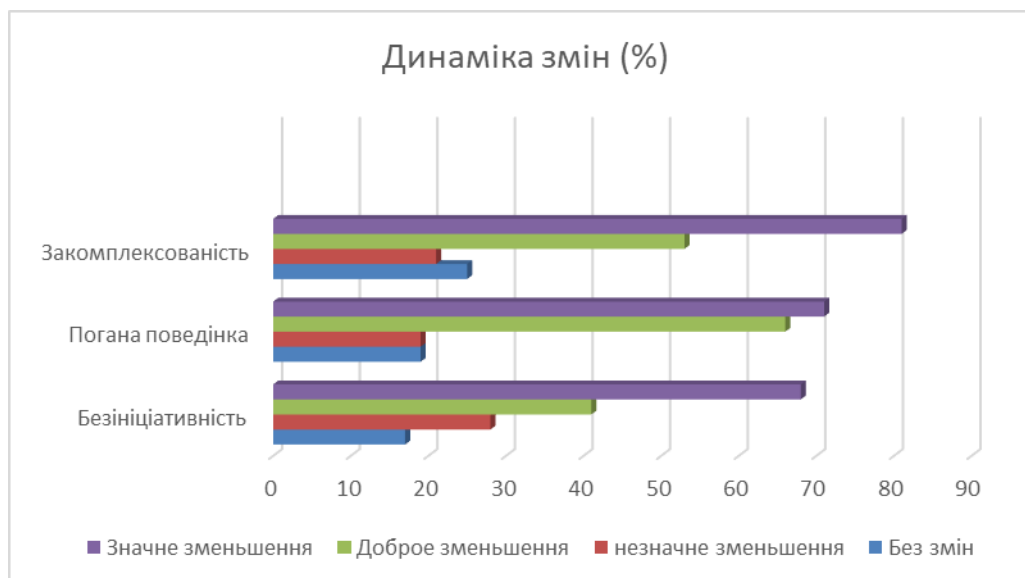
Результати впровадженого дослідження комплексної діагностики поведінкових рис до та після інтеграції програми олімпійської освіти в освітній процес Чернобаївського НВК Білозерського району

Поведінкова риса	До впровадження	Після впровадження
Незадовільна поведінка	67 %	30 %
Закомплексованість	14 %	6 %
Безініціативність	17 %	7 %

Узагальнюючи експериментальні дані, ми отримали явну динаміку змін позитивного впливу олімпійської освіти на поведінкові риси учнів Чернобаївського НВК Білозерського району (рис. 1).

Результати опитування за показниками поведінкових рис свідчать про значне зниження (більш ніж 55 %) в оцінці негативної поведінки після введення олімпійської освіти в освітній процес школярів. Оскільки все більше й більше закладів освіти починають відслідковувати дані щодо поведінки, олімпійська освіта вплинула позитивно на цей показник. Маніфестованими даними ми можемо підкреслити ефективність програми навчання.

Знаючи, що не всі заклади освіти матимуть дані фактичної кількості негативних явищ, ми також провели анкетування серед учителів початкової школи Чернобаївського НВК Білозерського району (у кількості 20 осіб) щодо розуміння спостережуваного зменшення відсотків події негативної поведінки. Більшість учителів вважали, що це саме інтеграція олімпійської освіти призвела до значного (> 50 %) або доброго (20–50 %) зменшення негативних випадків поведінки, причому 10–25 % відповіли, що поганої поведінки майже не було. Водночас спостерігаємо незначне скорочення закомплексованості учнів (понад 70 %), у близько 80 % учнів спостерігали зменшення безініціативності.

Рис. 1. Динаміка змін позитивного впливу олімпійської освіти на поведінкові риси учнів Чернобаївського НВК Білозерського району (%)

Однак, зважаючи на те, що 10–25 % дітей відчувають обмежений успіх, підкреслюється необхідність надавати постійну підтримку закладам середньої освіти.

Перспективи подальшого дослідження ми вбачаємо в упровадженні програми олімпійської освіти в заклади середньої освіти, а саме в початкову школу.

Дискусія. Аналіз проведеного дослідження засвідчив наявність проблеми щодо формування здоров'язберігальних компетентностей учнів початкової школи закладів середньої освіти. Отримані результати відповідають достатньому й високому рівням компетентності, проте, якщо порівнювати з нормами та з отриманими результатами вчених попередніх років [5; 13; 14], отримуємо низький і середній рівні компетентнісної освіти учнів.

Проаналізувавши роботи провідних науковців [5; 10; 13; 14–16], ми зробили висновки щодо незадоволеності традиційними формами занять із фізичної культури в значній кількості учнів початкової школи.

Наслідки цього – утрата інтересу до занять, а також значне зниження рівня фізичної підготовленості й погіршення стану здоров'я.

На нашу думку, одним зі шляхів удосконалення традиційних форм занять із фізичної культури є впровадження засобів олімпійської освіти.

В. Н. Платонов [10; 15] стверджує, що сучасна олімпійська освіта – важлива складова частина загальної культури, прояв якої зумовлено важкою фізичною, інтелектуальною й психічною діяльністю людини, поважна й благородна арена боротьби, яка дає змогу виробити найкращі людські риси.

В. М. Єрмолова, М. Булатова [5; 16] відзначають, що сучасна освітня програма суперечить вимогам і задекларованим функціям нормативних засад нинішнього освітнього процесу. Суперечностями є 1) мета педагогічного процесу та система оцінювання освітніх досягнень учнів; 2) переважання традиційної системи оцінки з фізичного виховання й наявна потреба в застосуванні інноваційних методів і форм викладання та ін.

Ми погоджуємось із твердженнями В. М. Єрмолової [15], М. Булатової [16], Р. Телама [13] щодо необхідності вдосконалення сучасної освітньої програми. Однак, на нашу думку, переважною має бути ідея застосування в сучасних закладах середньої освіти низки інноваційних освітніх технологій, які б дали можливість підвищити якість освітнього процесу та сприяли підвищенню мотивації до занять як на заняттях із фізичної культури, так і в позаурочний час.

Висновки. Олімпійська освіта – пріоритет моральних цінностей у напрямі розвитку поведінкових рис. Інтегрована програма олімпійської освіти, яка ґрунтується на олімпійських цінностях, реалізовує три групи завдань (освітні, виховні та загальнолюдські цінності), виховуючи психічно, фізично й оздоровчо, духовно здорову людину. З упровадженням у заклади середньої освіти програми олімпійської освіти діти та молодь розуміють, що довговічність, яка зумовлена спортом, висвітлює інші цілі життя й допомагає знайти свій власний шлях у суспільстві.

Після впровадження зазначеної програми в освітній процес закладів середньої освіти спостерігаємо певний рівень зменшення негативної поведінки. Олімпійський спорт, олімпійська освіта, концепція спортивних занять і виховання особистості в культурі олімпійських цінностей підкреслюють значення загальних людських цінностей. Глобальним орієнтиром в олімпійській освіті (олімпійській педагогіці) є наука виховання молоді людини з осмисленням гуманістичних ідеалів та цінності олімпізму, сповненої радості й віри в майбутнє.

Отримані нами результати зумовлюють необхідність продовжувати втілення програми олімпійської освіти, розвиваючи й розширюючи її як здоров'яформувальний вектор у фізичному вихованні та освітньому процесі закладів середньої освіти України.

Джерела та література

1. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: концептуальні засади реформування середньої школи/Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016.
2. Головань М. С. Компетентісний підхід як методологічна основа вищої професійної освіти. *Психологія: реальність і перспективи*. 2013. №1. С. 49–53.
3. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23–30.
4. Вербицький В. В. Формування ключових компетентностей учнів – основне завдання навчального закладу. *Теоретичні основи компетентісно орієнтованої освіти*. 2013. С. 32–36.
5. Єрмолова В. М. 10 уроків із П'єром де Кубертеном: метод. посіб. Київ: [б. в.], 2016. 236 с.
6. Нова українська школа: поради для вчителя/під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с. С. 11–16.

7. Малафіїк І. В. Дидактика новітньої школи. Київ: Слово. 2015. 632 с.
8. Найда І. Компетенція і компетентність. 2013. URL: <https://www.slideshare.net/anastasiapopsuy/ss-28652187>.
9. Петренко В. Ф. Психосемантика сознания. Москва: МГУ, 1988. 207 с.
10. Энциклопедия олимпийского спорта/под общ. ред. В. Н. Платонова: в 5 т. Т. 2. Киев: Олимп. лит., 2002. 583 с.
11. Ключові компетенції сучасного школяра. 2018. URL: <https://optima.school/info/porady-batkam/klucovi-kompetencii-sucasnogo-skolara>.
12. Ключові компетентності для навчання впродовж життя 2018. Цифрова компетентність. URL: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html>.
13. Telama, R., Naul, R., Nupponen, H., Rychtecky, A., Vuolle, P. Physical fitness, sporting lifestyles and Olympic ideals: Cross – cultural studies on youth sport in Europe. Schorndorf: Hofmann, 2002.
14. Бахрушин В. Є. Методи аналізу даних: навч. посіб. для студентів. Запоріжжя: КПУ, 2011. 268 с.
15. Яременко О., Вакулєнко О., Жаліло Л., Комарова Н. Формування здорового способу життя: навч. посіб. для слухачів курсів підвищення кваліфікації держ. службовців. Київ: Укр. ін-т соц. дослідж., 2000. 232 с.
16. Булатова М. Система олімпійської освіти в Україні та нові форми її впровадження. *Олімпійський спорт і спорт для всіх*: IX Міжнар. наук. конгрес: тези доп. Київ: Олімп. літ., 2005. С.7.

References

1. NOVA UKRAYNS'KA SHKOLA: kontseptual'ni zasady reformuvannya seredn'oi shkoly (2016). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Department of education and science of Ukraine] (in Ukraine).
2. Holovan, M. (2013). Kompetentisnyj pidkhid iak metodolohichna osnova vyschoi profesijnoi osvity. *Psykhologhiia: real'nist' i perspektyvy*, no.1, 49–53 (in Ukraine).
3. Holovan, M. (2008). Kompetentsiia i kompetentnist': dosvid teorii, teoriia dosvidu. *Vyscha osvita Ukrainy*, no. 3, 23–30 (in Ukraine).
4. Verbyts'kyj, V. V. (2013). Formuvannya kliuchovykh kompetentnostej uchniv — osnovne zavdannia navchal'noho zakladu. *Teoretychni osnovy kompetentisno oriantovanoi osvity*, 32–36 (in Ukraine).
5. Yermolova, V. M. (2016). 10 urokiv iz P'ierom de Kubertenom. Kyiv, 236 p. (in Ukraine).
6. Nova ukrains'ka shkola: poradnyk dlia vchytelia. Pid zah. red. Bibik N. M. (2017). Kyiv: TOV «Vydavnychyj dim «Pleiady», 11–16 (in Ukraine).
7. Malafiik, I. V. (2015). Dydaktyka novitn'oi shkoly. Kyiv: Slovo, 632 p. (in Ukraine).
8. Najda, I. Kompetentsiia i kompetentnist'. (2019). [www.slideshare.net](https://www.slideshare.net/anastasiapopsuy/ss-28652187). Retrieved January 13. from <https://www.slideshare.net/anastasiapopsuy/ss-28652187>(in Ukraine).
9. Petrenko, V. F. (1988). Psihosemantika soznaniia. Moscow: MGU, 207 p. (in Russian).
10. Entsiklopedyia olymпыjskoho sporta (2004). Gen. ed. V. N. Platonov. In 5 volumes. Kyiv: Olympic literature, 2, 583 p. (in Ukraine).
11. Kliuchovi kompetentsii suchasnoho shkoliara (2019). [Www.optima.school](http://www.optima.school). Retrieved Jenuary 13. <https://optima.school/info/porady-batkam/klucovi-kompetencii-sucasnogo-skolara> (in Ukraine).
12. Kliuchovi kompetentnosti dlia navchannia vprodovzh zhyttia 2018 – Tsyfrova kompetentnist' (2019). [Www.dystosvita.blogspot.com](http://www.dystosvita.blogspot.com). Retrieved Jenuary 13. <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html> (in Ukraine).
13. Telama, R., Naul, R., Nupponen, H., Rychtecky, A., Vuolle, P. (2002). Physical fitness, sporting lifestyles and Olympic ideals: Cross – cultural studies on youth sport in Europe. Schorndorf: Hofmann (in Germany).
14. Bakhrushyn, V. Ie. (2011). Metody analizu danykh: navchalnyi posibnyk dlia studentiv, Zaporizhzhia: KPU, 268 p. (in Ukraine).
15. Formuvannya zdorovoho sposobu zhyttia (2000). Kyiv: Ukrainskyi instytut sotsialnykh doslidzhen, 232 p. (in Ukraine).
16. Bulatova, M. (2005). Systema olimpiiskoi osvity v Ukraini ta novi formy yii vprovadzhenia. IX Mizhnar. nauk. konhres: tezy dopovidei. Kyiv: Olympic literature, 7 (in Ukraine).

Стаття надійшла до редакції 28.08.2020 р.